

ANONİM ŞİRKET YÖNETİM KURULU ÜYELERİNİN VERGİ KAYBINA NEDEN OLAN FİİLLERİ DOLAYISIYLA ŞİRKETİN, ORTAKLARININ VE ALACAKLILARIN DAVA HAKKI

BEKİR BAYKARA¹

Not:Bu makale Yaklaşım Dergisinin Haziran 1994 tarihli 18. Sayısında yayınlanmıştır.

I. GİRİŞ

Anonim şirket, bir unvana sahip, esas sermayesi belirli ve paylara bölünmüş ve borçlarından dolayı yalnız malvarlığı ile sorumlu olan şirkettir. (TTK Md. 263)

Bu şekilde tanımlanan anonim şirketlerde, malvarlığı ile sınırlı sorumluluk ve yabancı bir malvarlığını işletme en önemli iki ilkedir.

Anonim ortaklıklarda ortağın doğrudan doğruya bir idare hakkı yoktur. Bu hakkı genel kurulda idareci (ve denetçileri) seçerek ve ibra ederek (veya etmeyerek) kullanır. İdare, sermayenin belli bir oranına ya da çok küçük bir kısmına sahip yönetim kurulu üyelerine bırakılmıştır. Bu nedenle, ortaklığa, ortaklara ve alacaklılara, yönetim kurulu üyelerine karşı dava hakkı tanınmıştır. Amaç ortaklığın malvarlığını, yönetim kurulu üyelerine karşı korumaktır.

Bu makalede vergi kaybına neden olan fiilleri dolayısıyla, yönetim kurulu üyelerine karşı, ortaklığın, ortakların ve alacaklıların dava hakkı incelenecektir. Bu amaçla, önce vergi kaybına neden olan fiiller tasnifli bir şekilde açıklanacak, daha sonraki bölümlerde ise genel olarak yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğu, vergi kaybına neden olan fiiller dolayısıyla yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğu ve ortaklığın, ortakların ve alacaklıların dava hakkı incelenecektir.

II. YÖNETİM KURULUNUN VERGİ KAYBINA NEDEN OLAN FİİLLERİ

A. Vergi Kaybı Kavramı

Vergi kaybı (ziyayı), VUK'un 341. maddesinde tanımlanmıştır. Bu maddeye göre vergi ziyamın (kaybının) ana unsurları;

Mükellefin veya sorumlunun; vergilendirme ile ilgili ödevlerini, zamanında yerine getirmemeleri, veya eksik yerine getirmeleri, veya yanlış bilgi vererek veya diğer şekil ve suretlerle, verginin zamanında tahakkuk ettirilmemesi, veya eksik tahakkuk ettirilmesi, veya haksız yere verginin geri alınmasıdır.

¹ Maliye Bakanlığı, Muhasebat Genel Müdürlüğü, Daire Başkanı, Eski Baş Hesap Uzmanı

Mükellef ve sorumlu VUK'un 8. maddesinde tanımlanmıştır.

Anonim ortaklıklar, başta kurumlar vergisi ve katma değer vergisi olmak üzere çeşitli vergilerin mükellefidirler. Yaptıkları ödemelerden, başta gelir vergisi olmak üzere, kurumlar vergisi, KDV, damga vergisi ve diğer vergi kanunları ile öngörölmüş vergileri kesmek ve vergi dairesine ödemekle sorumludurlar.

Vergilendirme ile ilgili ödevler, tahakkuk şekli, tahakkuk zamanları, başta VUK olmak üzere vergi kanunlarında belirlenmiştir.

B. Vergi Kaybına Neden Olan Fiiller

Vergi kaybına neden olan fiiller çok çeşitlidir. Ortaklığın, ortakların ve alacaklıların dava haklarına etkisi de düşünölerek, vergi kaybına neden olan fiiller aşağıda sınıflandırılarak açıklanmıştır.

1. Ticari Kârın Doğru, Mali Kârın Noksan Olduğu Durumlar

Konuya girmeden önce MALİ KÂR - TİCARİ KÂR ayrımını kısaca açıklamakta yarar vardır.

Kimine göre iki tür bilanço vardır. Ticari bilanço, mali bilanço. Ticaret Kanunu hükümlerine göre düzenlenen bilanço "Ticari", vergi kanunları gözönünde bulundurularak düzenlenen bilanço da "Mali" bilançodur. Bir kısım yazarlar ise bu ayrımı reddederler. Onlara göre, tek bir bilanço vardır. O da "Ticari" bilançodur. Esas ayırım, "Ticari Kâr" "Mali Kâr"dır. Bu yazarlara göre ticari hükümlere göre bilanço çıkarılır. Bu bilançoda görünen kâr "Ticari Kâr"dır. Bu kâra, vergi kanunlarındaki prensiplere göre ekleme ve çıkarmalar yapılır ve "Mali Kâr" bulunur.

İdeal olan, ticari kâr ile mali kârın mümkün olduğu kadar birbirine yakın olmasıdır. Ancak, Ticaret Kanunu ve VUK arasındaki değerlendirme ölçü ve prensiplerinin farklı olması ve vergi kanunlarındaki istisna ve muafıklar ticari kâr ile mali kâr birbirinden farklı kılmaktadır.

"Mali Kâr" verginin üzerinden hesaplandığı kâr, yani verginin matrahıdır.

Aşağıda, ticari kâr doğru olduğu halde mali kârın noksan hesaplandığı durumlar kısaca incelenmiştir.

a. Beyanname Verilmemesi

Zamanında beyanname verilmemesi vergi kaybına neden olur. Beyanname verilmeden, ödenmesi gereken vergi doğru olarak hesaplanıp vergi dairesine ödense bile

durum değişmemektedir. Vergi idaresi bu durumda dahi vergi kaybının varlığını kabul etmekte ve ceza uygulamaktadır.

b. Vergi Matrahının Noksan Hesaplanmasına Karşılık Beyanname ve Eklerinden Matrahın Tespit Edilebilir Olması

Vergi sistemimizde beyannameyi mükellef doldurur. Mükellef beyanname eklerini doğru doldurmuş ve eklemiştir. Fakat vergiyi yanlış hesaplamış ve bu nedenle eksik tahakkuk etmiştir. Bu durumda da vergi kaybı vardır. Ancak beyanname ve eklerinden ödenmesi gereken vergi tespit edilebiliyor ise vergi ikmalen tahakkuk ettirilir, fakat kaçakçılık veya ağır kusur yerine kusur cezası kesilir. (VUK Md. 344 ve Mük. 347)

c. Kanunen Kabul Edilmeyen Giderlerin Mali Kârın Hesabında Dikkate Alınmaması

Kanunen kabul edilmeyen gider, ticari hayatın gereklerinden olan, fakat vergi kanunlarının kabul etmediği giderlerdir. Bu tür giderler ticari kârın hesaplanmasında dikkate alınır. Fakat mali kârın hesaplanmasında, gider olarak kabul edilmez, yani ticari kâra eklenerek mali kân oluşturur.

Kanunen kabul edilmeyen giderler mali kârın hesaplanması sırasında dikkate alınmazsa vergi kaybı doğar.

Örneğın alkollü içki ve tütün ve tütün mamulleri ticareti yapan bir şirketin reklam giderlerinin tamamı ticari kârın tespitinde dikkate alınır. Ancak, bu ödemelerin % 50'si mali kârın hesaplanmasında gider olarak kabul edilmez. (Bakanlar Kurulu bu oranı % 100 artırıp, sıfıra kadar indirebilme yetkisine sahiptir.) (GVK Md. 37, KVK Md. 15) Tütün ve tütün mamulleri ile alkollü içkilere ait reklam giderlerinin % 50'si mali kârın hesaplanması sırasında dikkate alınmaz ise vergi kaybı doğar.

Kanunen kabul edilmeyen giderlerin ticari kârın elde edilmesi veya şirket faaliyetleri ile ilgisi yoksa ticari kârın hesaplanmasında da dikkate alınmaması gerekir. Bu tür giderler özel mahiyettedir. Kimin yararına yapılmış veya yapılmasını kesin emretmiş ise onun hesabına yazılması gerekir.

d. Deęerlemede Vergi Kanunlarındaki İlgelere Uyulmaması

Bu bölümün girişinde açıklandığı gibi, Ticaret Kanunu'ndaki değerleme ölçülerine göre ticari kâr belirlendikten sonra, vergi kanunlarındaki değerleme ölçülerine göre mali kârın tespit edilmesi gerekir. Bu yapılmadığı takdirde vergi kaybı doğabilir.

e. Vergi Kanunlarının Yanlış Uygulanması

Vergi kanunlarının yanlış yorumlanıp uygulanması sonucu da vergi kaybı ortaya çıkabilir. Bu durumda da, ticari kâr doğru olduğu halde, mali kâr eksik hesaplanmış olabilir. İstisna ve muafiyetlerin yanlış uygulanması buna bir örnektir.

f. Sorumlu Sıfatı Dolayısıyla Ödenecek Vergilerde Vergi Kaybı

Anonim şirketler çeşitli ödemeler ve işlemleri dolayısıyla vergi kesip vergi dairesine yatırmak zorundadırlar. Yani vergi sorumlusudurlar. Bu sorumluluk doğru olarak ve zamanında yerine getirilmezse vergi kaybı doğar. Bu tür vergi kaybı bir kaç şekilde ortaya çıkabilir:

1. Yapılan ödeme ve işlemler defterlere kaydedilip, mali kârın tespitinde dikkate alındığı halde mali yükümlülükler yerine getirilmemiş olabilir.

2. Yapılan ödeme ve işlemler defterlere eksik kaydedilip, mali yükümlülükler buna göre yerine getirilmiş olabilir.

3. Yapılan ödeme ve işlemler defterlere kaydedilmemiş olabilir.

Birinci halde ticari kâr etkilenmez. Ancak ortaya çıktığında mali yaptırımlar söz konusu olur. İkinci ve üçüncü hallerde yani, vergi kesintisi zorunluluğu olan ödemelerin gider yazılmaması veya eksik yazılması hallerinde, hem ticari hem de mali kâr yanlış tespit edilmiş olur.

2. Ticari Kâr ve Mali Kârın Noksan Hesaplanmasına (Ortaklık Malvarlığının Azalmasına) Yol Açan Fiiller

Ticari kâr doğru hesaplandığı halde, mali kârın noksan hesaplandığı durumlar yukarıda açıklandı. Bu bölümde ise hem ticari kârın hem de mali kârın noksan hesaplanmasına yol açan fiiller açıklanacaktır.

Bu bölümde açıklanan fiiller yukarıda açıklanan fiillerden daha ağırdır. Sonucu bakımından ağırdır. Yaptırımları bakımından ağırdır. Bu husus ayrı bir bölümde incelenecektir.

Mali kârın noksan hesaplanmasına ve ortaklık malvarlığının azaltılmasına yol açan fiiller aşağıda kısaca açıklanmıştır.

a. Hasılat Gizlemeye Yönelik Fiiller

Hasılat gizleme;

- Fatura kesmeme,

- Kesilen faturanın kaydedilmemesi,

- Faturanın eksik kaydedilmesi,
- Defterikebirde hasılatın noksan toplanması, gibi fiiller ile gerçekleşir.

Son iki halde, çift taraflı muhasebe sisteminde hesaplar tutmaz. Yani mizanda denklik sağlanamaz. Diğer hesaplarla da oynamak gerekir.

b. Gereksiz Yere Maliyet ve Gider Altıncı Fuller

Gereksiz yere maliyet ve gider artması;

- Yapılmadığı halde gider faturası alma,
- Yüksek tutarlı gider faturası alma,
- Maliyet ve gider tutarlarının yüksek toplanması, şeklinde olur.

Bu fiiller hemen her zaman diğer hesaplarda da oynamayı gerektirir.

c* Şirket Malvarlığının Özel İşlerde Kullanılması

Şirket malvarlığının, şirketin amaçları dışında, ticari kârın elde edilmesi ile ilgili olmayan özel işlerde kullanılması hem ticari hem de mali kârın noksan hesaplanması sonucunu doğurur. Dolayısıyla vergi kaybına neden olur.

Şirket malvarlığının özel işlerde kullanılması;

- Kasa veya bankadan avans veya herhangi bir şekilde alınan paraların kişilerin üzerinde gereğinden fazla kalması,
- Aktifteki diğer değerlerin, şirket amaçları dışında özel işlerde kullanılması, şeklinde olur.

Bu şekilde şirket bir takım kazançlardan mahrum olduğu gibi, bu değerlerin giderlerine katlanarak varlık kaybına uğrar.

d. Örtülü Kazanç Dağıtım Suretiyle

Örtülü kazanç KVK'nın 17. maddesinde tanımlanmıştır. KVK 17. maddeye göre;

- Şirketin ortakları,
- Ortakların ilgili bulunduğu gerçek ve tüzel kişiler,
- İdaresi, murakabesi veya sermayesi bakımından vasıtalı vasıtasız olarak bağlı bulunduğu veya nüfuzu altında bulunduğu gerçek ve tüzel kişiler, ile olan münasebetlerinde
- Emsaline göre göze çaracak derecede yüksek veya düşük fiyat veya bedeller üzerinden yahut bedelsiz olarak,

- Alım-satım,
- imalat, inşaat,
- Veya hizmet,
- Kiralama veya kiraya verme,
- Ödünç para alma veya verme, işlemlerinde bulunma veya şirket ortakları ile bunların eşleri, üçüncü dereceye kadar kan ve sıhrî hısımlarından yönetim kurulu üyesi, müdür veya yüksek memur durumunda olanlara emsaline göre göze çaracak derecede yüksek aylık, ikramiye, ücret ve sair ödemelerde bulunma;

örtülü kazanç dağıtımıdır.

Ticaret şirketlerinin amacı kazanç elde etmek ve bunu ortaklarına dağıtmaktır. Bunun için, kazanç tam olarak tespit edilir, bilançoda görülür, genel kurul kararı ile dağıtılır. Bunun dışında çeşitli yollarla (Bunlar KVK 17. Md. de sayılmıştır.) ortakların veya ortakların ilgili bulunduğu kişi veya kuruluşlara menfaat sağlanırsa bu örtülü kazanç dağıtımıdır. Mali kâra eklendiği gibi ticari kâra da eklenmesi gerekir.

e. Örtülü Sermaye Üzerinden Ödenen Faizler

Öz sermaye üzerinden ödenen faizler hem KVK hem de TTK uygulamasında gider kabul edilmez. (KVK Md. 15, TTK Md. 470)

Bunun dışında ortakların veya ilişkili kişi ve kurumların ortaklığa verdikleri paralar için faiz ödenebilir.

Ödenen faiz gider yazılabilir. Ancak bu kişi ve kuruluşlara ödenen faiz emsaline göre göze çaracak derecede yüksek olursa yukarıda açıklandığı gibi KVK Md. 17^fye göre örtülü kazanç dağıtılmış sayılır ve kârın tespitinde indirim kabul edilmez.

Kurumlar aralarında vasıtalı vasıtasız bir şirket ilişkisi veya devamlı ve sıkı bir iktisadi ilişki bulunan kişi ve kuruluşlardan aldıkları borçlar;

- Teşebbüste devamlı olarak kullanılır ve,
- Kullanılan borç ile öz sermaye arasındaki oran emsali kurumlarınkine göre açık bir fazlalık gösterirse;

Örtülü sermaye var sayılır. (KVK Md. 16)

Örtülü sermaye üzerinden ödenen faizler mali kârın tespitinde indirilemez. Yani gider yazılamaz. (KVK Md. 15)

Örtülü sermaye üzerinden ödenen faizin, emsaline göre fazla olmamak ve ortaklığın zararına olmaması kaydıyla ticari kârın tespitinde gider yazılabileceği düşüncesindeyiz. Bu nedenle bu kısmın yukarıda incelenmesi belki daha doğru olurdu.

III. YÖNETİM KURULU ÜYELERİNİN HAKLARI VE YÜKÜMLÜLÜKLERİ (BORÇLARI)

Yürürlükteki hukukumuz ve ana sözleşme, yönetim kurulu üyelerine haklar tanır, yükümlülükler yükler. Bu bölümde, yönetim kurulu üyelerinin hakları ve borçları çok kısa, ana başlıklar halinde incelenecektir.²

A. Yönetim Kurulu Üyelerinin Hakları

Yönetim kurulu üyelerinin bazı borçları aynı zamanda hak niteliğindedir. Örneğin yönetim kurulu toplantılarına katılmak, toplantılarda görüş ve önerilerde bulunmak gibi. Yönetim kurulu üyelerinin işlerin gidişi hakkında müdür veya Murahhaslardan bilgi alma, icra edilmesi kişisel sorumluluğu gerektirecek genel kurul kararlarına karşı dava açma hakkı gibi hakları da vardır.

Yönetim kurulu üyelerinin, huzur hakkı, ücret, kazanç payı, ikramiye gibi mali hakları da vardır.

B. Yönetim Kurulu Üyelerinin Yükümlülükleri (Borçları)

Yönetim kurulu üyelerinin yükümlülükleri;

- Yönetme yükümü,
 - Gözetme yükümü,
 - Ortaklıkla işlem yapmama yükümü,
 - Ortaklıkla rekabet etmeme yükümü,
 - Kendilerine ve kanunda belirtilen yakınlarının menfaatlerini ilgilendiren konularda görüşmelere katılma yasağı,
 - Müdebbir bir şirket yöneticisi gibi davranma yükümü,
 - Sadakat borcu,
 - Hesap verme yükümü,
- gibi yükümlülüklerdir.

IV. YÖNETİM KURULU ÜYELERİNİN SORUMLULUĞU

² Ticaret Hukuku'na ilişkin olan bu bölüm ile bundan sonra gelen IV. bölüm çok kısa, ana başlıklar halinde incelenecektir.

A. Sorumluluğun Mahiyeti

Mevzuat ve ana sözleşmenin gereklerini yerine getirmeyen yönetim kurulu üyeleri, ortaklığa, ortaklara ve alacaklılara karşı sorumludurlar. (TTK Md. 336)

Yönetim kurulu üyelerinin sorumlu tutulabilmeleri için kusurlu olmaları gerekir. Sorumluluğu düzenleyen maddelerin çoğunda açıkça kusur aranmaktadır. Kusurlu olmadığını ispat eden üye sorumluluktan kurtulur. (TTK Md. 338) Kusursuzluğun ispatı genel hükümlere tabidir. TTK Md. 338 bazı ölçüler vermiştir.

Yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğu sözleşmeye aykırılık dolayısıyladır. Yönetim kurulu üyeleri müteselsilen (zincirleme olarak) sorumludurlar.

B. Sorumluluk Nedenleri

Yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğu TTK'da dağınık hükümlerde belli edilmiş, özel kanunlarda da sorumluluğa ilişkin hükümler getirilmiştir. Bu konudaki esas düzenleme TTK'nın 336. maddesinde yapılmıştır.

TTK'nın 336. maddesinde beş bent halinde sayılan sorumluluk nedenleri aşağıdadır.

1. Hisse senetleri bedellerine mahsuben pay sahipleri tarafından yapılan ödemelerin doğru olmaması,
2. Dağıtılan ve ödenen kâr paylarının gerçek olmaması,
3. Kanunen tutulması gereken defterlerin mevcut olmaması veya düzensiz tutulması,
4. Genel kuraldan çıkan kararların nedensiz olarak yerine getirilmemesi,
5. Kanunun veya sözleşmenin kendilerine yüklediği sair görevlerin kasten veya ihmal ile yerine getirilmemesi,

C. Müdür Tayini Halinde Sorumluluk

Yönetim kurulu üyeleri kural olarak müdürlerin neden oldukları zararlardan dolayı sorumlu değildirler. (TTK Md. 346)

Yönetim kurulu üyeleri müdürlerin neden olduktan zararlardan aşağıda belirtilen üç halde sorumlu tutulabilirler.

1. İşe uygun (ehil) müdür atamamak,
2. Zarar verici işlere müdahale etmemek,
3. Yetki dışı mezuniyet vermek,

V. VERGİ KAYBINA NEDEN OLAN FİİLLER NEDENİYLE SORUMLULUK

Yukarıda II. bölümde, vergi kaybına neden olan fiilleri, ticari kazancı etkileyip etkilememesine göre sınıflandırdık. Aşağıda bu fiiller nedeniyle yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğu incelenecektir.

A. Ticari Kârın Doğru, Mali Kârın Noksan Hesaplandığı Durumlarda

Yukarıda, II/B-1 bölümünde açıkladığımız fiiller, ortaklığın malvarlığını doğrudan ve hemen kötüleştirmezler. ileride kesilecek ceza dolayısıyla kötüleştirme tehlikesi vardır.

Bu fiillerin bir başka ortak özellikleri de, ihmal veya bilgisizlik sonucu işlenebilir olmalarıdır. Elbette bu fiiller kasten de işlenebilirler. Ancak unutkanlık veya bilgisizlik sonucu işlendikleri daha rahat iddia edilebilir.

Ticari kân doğrudan doğruya azaltmayan bu fiiller dolayısıyla, işleyenlerin ortaklık aleyhine zenginleşmeleri söz konusu olmaz.

Bu bölümdeki fiiller genellikle muhasebeci, mali müşavir gibi hizmet veya eser sözleşmesi ile ortaklığa bağlı kişilerin kusurları sonucu meydana gelirler. İşletmenin büyüklük ve niteliğine uygun adam çalıştırmak veya çalıştırılmasını sağlamak, gözetlemek yönetim kurulunun yönetim, gözetim ve özen borçlarındandır.

Bu bölümdeki fiiller dolayısıyla kesilen cezalar ve duruma göre gecikme faizleri ortaklığın zararına neden olurlar. İtibarını zedelerler. Bu nedenle yönetim kurulu üyeleri sorumludurlar.

B. Hem Ticari Hem de Mali Kârın Noksan Hesaplandığı Durumlarda

Yazımızın II/B-2 bölümünde açıkladığımız fiiller, hem meydana geliş, hem de sonuçları itibariyle, bir önceki bölümde incelenenlere göre çok daha ağırdır. Herşeyden önce ortaklığın malvarlığını hemen ve doğrudan kötüleştirirler.

Bu fiillerin ortak özellikleri aşağıda ana başlıklar itibariyle belirtilmiştir. Bu fiiller,

1. Hem ticari kârın hem de mali kârın azalmasına neden olurlar.
2. Hem ortaklığın ve ortakların hem de Hazine'nin malvarlığını azaltarak bunların doğrudan zararına neden olurlar.

3. Ortaklığın malvarlığının azaltılması, alacaklıların durumunu da dolayısıyla kötüleştirir.

4. Çoğunlukla kasıtlı işlenebilecek fiillerdir.

5. Genellikle birkaç kişinin suça katılması ile işlenirler.

6. Genellikle hem vergi cezasını hem de hapis cezasını gerektirirler.

7. Genellikle, aynı zamanda Ceza Kanunu'na göre de suç olan bu fiiller dolayısıyla dava zamanaşımı, ceza zamanaşımından daha uzun ise, ceza zamanaşımına tabi olurlar.

Bu fiiller hem sadakat borcunun hem de kanuna uygun defler tutma borcunun ihlalidir.

Genel kuruldan çıkan bir ibra karan ortaklığın dava hakkını ortadan kaldırır. Ortakların ve alacaklıların dava haklarını ortadan kaldırıp kaldırmadığı tartışmalıdır. Ancak ibra, bilanço, kâr-zarar cetveli, yıllık rapor ile genel kurulda yapılan sözlü açıklamalardan anlaşılan hususlarda geçerlidir. Bu belge ve bilgilerden anlaşılmayan hususlar ibraya dahil olmaz. Bu bölümde açıklanan fiiller bu belge ve bilgilerden anlaşılamaz. Bu nedenle de ortaklığın, ortakların ve alacaklıların dava hakkı ibra ile ortadan kalkmaz.

Sonuç olarak, açıklanan bu fiiller ortaklığın ve ortakların doğrudan, alacaklıların ise dolayısıyla zararlarına neden olurlar. Anonim ortaklık yönetim kurulu üyeleri bu zararı müteselsilen tazmin ile yükümlüdürler.

VI. SORUMLULUK DAVASINDA DAVACILAR

A. Ortaklığın Dava Hakkı

Yönetim kurulu üyelerine karşı açılacak sorumluluk davasında asıl hak, ortaklığındır. Dava ve dava açma usulü TTK'nın 341. maddesinde düzenlenmiştir.

B. Ortakların ve Alacaklıların Dava Hakkı

Ortakların ve alacaklıların yönetim kurulu üyelerine karşı dava hakkı iki ayrı şekilde doğar. Dolayısıyla zarara dayanan davalar ve doğrudan doğruya görülen zararlara dayanan davalar.

Ortakların ve alacaklıların doğrudan doğruya gördükleri zararlar, kâr payını alma, doğru olmayan bilançoya güvenerek kredi vermiş alacaklıların alacağını alamaması veya gecikerek alması gibi hallerden doğan zararlardır. Yazımızın II/B-2 bölümünde açıkladığımız hem ticari kân hem de mali kân azaltan fiiller ortakların kâr payını azalttıktan için doğrudan zarara neden olurlar. Alacağın tahsilini imkansızlaştırmış iseler, alacaklılar için de doğrudan zarar doğururlar. Ortak ve alacaklıları doğrudan doğruya gördükleri zararlar için kendi adlarına tazminat talep ederler.

Ortaklığın doğrudan gördüğü zararlar ortak ve alacaklılar için dolaylı zarar oluşturur. Ortak ve alacaklılar, dolaylı zararlar için tazminatın ortaklığa ödenmesini talep ederler.

VII. DAVA HAKKININ SONA ERMESİ

Dava hakkı zamanaşımı ve ibra ile sona erer.

Dava zamanaşımı, sorumluların ve zararın öğrenilmesinden itibaren iki, her halde fiilin oluşundan itibaren beş yıldır. Ancak Ceza Kanunu'na göre belirlenen zamanaşımı daha fazla ise bu süre esas alınır.

İbra karan ortaklığın dava hakkını kaldırır. Ortakların ve alacaklıların dava hakkına etkisi tartışmalıdır. Ancak yukarıdaki bölümde de değinildiği gibi, ibra kararı genel kurulda verilen bilgi ve belgelerden anlaşılan hususları kapsar. Bu yazımızda incelediğimiz vergi kaybına neden olan fiiller (çok büyük bir ihtimalle) genel kurulda verilen bilgi ve belgelerden anlaşılmaz. Bu, işin doğasına aykırıdır. Bu nedenle de ibranın konumuz açısından, ortaklığın, ortakların ve alacaklıların dava hakkını ortadan kaldırmadığını kabul etmek yanlış olmaz görüşünderiz.

VIII. SONUÇ

Vergi kaybına neden olan fiiller ortaklığın doğrudan doğruya, ortakların ve alacaklıların ise doğrudan veya dolayısıyla zararlarına neden olurlar.

Yönetim kurulu üyelerinin bu tür fiilleri nedeniyle ortaklık, ortaklar ve alacaklılar, üyelere karşı tazminat davası açabilirler. Dolayısıyla zararlar nedeniyle açılacak davalarda tazminat ortaklığa ödenir. Dava nedeni sözleşmeye aykırılıktır.

Yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğa kusura dayanan sorumluluktur. Ancak kusursuz olduğunu kanıtlayan üye sorumluluktan kurtulur. (Kusur karinesi)

Dava hakkı zaman aşımı ve ibra ile sona erer. Ancak vergi kaybına neden olan fiiller genel kurula sunulan bilgi ve belgelerden anlaşılamayacağından, dava hakkı ibra ile sona ermez.